

Sebastian BERNAT

Uniwersytet Marii Curie - Skłodowskiej
Instytut Nauk o Ziemi
e-mail: sebastian.bernat@poczta.umcs.lublin.pl

INICJATYWY PUBLICZNO-PRYWATNE W ZAKRESIE KSZTAŁTOWANIA KRAJOBRAZU DŹWIĘKOWEGO W POLSCE

słowa kluczowe: krajobraz dźwiękowy, partnerstwo publiczno-prywatne, albumy dźwiękowe

WPROWADZENIE

Dźwięk jest istotnym elementem krajobrazu, funkcjonuje w powiązaniu z jego pozostałymi komponentami, uzupełnienia obraz, wnosząc nową treść, tworzy atmosferę miejsca, wpływa na ocenę krajobrazu, kształtuje jego charakter (Carles i in., 1999; *Landscapes and individua ...*, 2003; Tuan, 1987). Rozwojowi cywilizacyjnemu towarzyszą znaczące zmiany w dźwiękowej warstwie krajobrazu. W panoramie miasta średniowiecznego otoczonego murami miejskimi dominował zamek oraz wieże kościelne, z których rozbrzmiewały dzwony oraz hejnały. Dźwięki były wyraziste, autentyczne (jedyne w swoim rodzaju), nieciągłe, przerywane. Ważną rolę odgrywał głos ludzki. Zasięg murów oraz zasięg słyszalności sygnałów dźwiękowych wyznaczał granice społeczności, integrował do wspólnych działań. Współcześnie warstwa dźwiękowa krajobrazu jest mało zróżnicowana, dominuje wszechobecny hałas komunikacyjny, różne odgłosy krzyżują się, włączając się w szum miasta o monotonnej linii brzmieniowej. Skażenie hałasem i nacisk współczesnej cywilizacji na poznanie wizualne utrudniają rozpoznanie jakości dźwięku, porównanie jednego miejsca z innym.

W latach 60. kanadyjski kompozytor i muzykolog R.M. Schafer dostrzegł potrzebę zmiany kierunku walki z hałasem. Zaproponował pozytywne spojrzenie na dźwięki wokół nas. Konieczne jest uświadomienie, które dźwięki chcemy zachować, rozwinąć, pomnożyć, by następnie wyodrębnić dźwięki szkodliwe, nużące, które musimy wyeliminować. Sposobem na przeciwstawienie się inwazji wszechogarniającego hałasu jest rozwijanie wrażliwości słuchowej oraz podniesienie jakości estetycznej krajobrazu dźwiękowego poprzez projektowanie akustyczne (soundscape

design). Podstawę dla decyzji projektanta powinno stanowić rozpoznanie dźwięków pięknych, niemiłych, wartościowych, znaczących. Istotne jest przy tym uwzględnianie opinii publicznej, co oznacza, że projektowanie akustyczne nigdy nie powinno być projektowaniem odgórnym. Społeczeństwo powinno uczestniczyć w projektowaniu poprzez wybory, które są podejmowane w jego zakresie (Schafer, 1976).

W ostatnich latach wzrasta zainteresowanie kształtowaniem przestrzeni publicznych w miastach. Przestrzeń publiczna zaczęła bowiem nabierać coraz większego znaczenia w świetle powrotu do tożsamości, specyfiki i niepowtarzalności miejsc. Atrakcyjne miasta oferują wysoki komfort zamieszkania jego rezydentów. Następuje powrót do wielofunkcyjności, złożoności i rozwiązań interaktywnych, ważną rolę przypisuje się czynnikom społecznym, historycznym i kulturowym, rewitalizacji centrów miejskich, wzmocnieniu konkurencyjności przestrzeni. Dostrzegana jest konieczność dbałości o wysoką jakość dźwięku (akustyczny komfort) w przestrzeni publicznej miast. Na tym tle wzrasta znaczenie projektowania akustycznego w urbanistyce (Raimbault, Dubois, 2005).

Celem pracy jest wskazanie przykładów działań w zakresie kształtowania nowej jakości dźwiękowej krajobrazu w Polsce. Odwołano się także do przykładów z innych krajów europejskich. Zwrócono uwagę na ciekawe przedsięwzięcia dokumentacyjne krajobrazów dźwiękowych. Następnie przedstawiono przykłady wkomponowywania dźwięku w przestrzeń publiczną miast, wnętrza ogrodów sensorycznych i ekspozycji muzealnych. Na zakończenie zaproponowano nowe kierunki działań.

ALBUMY DŹWIĘKOWE

W 2006 r. stworzona została kolekcja 100 krajobrazów dźwiękowych Finlandii, swoisty „album dźwiękowy”. Przy wsparciu Fińskiej Akademii Nauk, Fundacji Kultury, państwowych mediów i kilku uniwersytetów w ramach 3 letniego projektu zebrano ponad 800 pisemnych opisów szczególnie miłych lub ważnych dźwięków. Następnie wybrane dźwięki zostały nagrane w miejscach w których występowały. Na bazie zgromadzonych opisów i nagrań powstała publikacja systematyzująca opisy według zagadnień: dźwięki charakterystyczne i sygnały dźwiękowe (soundmarks, sound signals), praca w terenie i zarabianie na życie, historie z dzieciństwa i młodości, krajobrazy dźwiękowe społeczeństwa, w wiosce i lesie, w domu. Do tekstu dołączona jest płyta z nagraniami 30 dźwięków (m.in. mycia dywanów na moło w Kaivapusto park, tramwaju miejskiego w Helsinkach, dzwonów kościoła Laaiasalo, festiwalu muzyki folkowej w Kaustinen, gwizdka fabrycznego w Dalsburg, śnieżnych pługów, chińskiej restauracji w Tampere). Wybrane elementy publikacji zamieszczono na stronie internetowej. Podobne działania podjęto w Japonii w celu zestawienia i zachowania unikalnych krajobrazów dźwiękowych, charakterystycznych dla kraju (*100 Finnish Soundscapes*).

Przed kilku laty w odpowiedzi na konkurs „Miejsca magiczne” przy współpracy ogólnopolskich mediów dla kilku miast (m.in. Warszawy, Łodzi) stworzony został atlas miejsc o specyficznej atmosferze współtworzonej przez charakterystyczne dźwięki bądź ostoje ciszy (Pawłowska, 2001). W 2006 r. wydany został unikalny, specyficzny przewodnik po Wrocławiu zatytułowany *Niewidzialna mapa Wrocławia*. W wyniku współpracy z ludźmi niewidomymi powstał katalog 31 miejsc ukazanych za pomocą fotografii, opisu i dźwięku. Są to m.in.: ZOO, Ogród Botaniczny, Dworzec Główny PKP, Ostrów Tumski, Bulwar Piotra Włostowica, Plac Dominikański, Rynek, rzeka Odra. Okazuje się, że w postrzeganiu rzeczywistości istotną okazuje się warstwa dźwiękowa, uprzyjemniająca lub drażniąca, ułatwiająca lub utrudniająca orientację w mieście, tłumacząca niewidzialne na słyszalne.

DŹWIĘK W PRZESTRZENI PUBLICZNEJ

Na uwagę zasługuje troska władz miejskich Londynu o warstwę dźwiękową krajobrazu (soundscape), zwłaszcza nadbrzeżnych bulwarów, parków, skwerów jako rezerwarów spokoju i równowagi. Zarządzanie jakością dźwiękową jest ważnym wyzwaniem *Strategii walki z hałasem dla Londynu (Sounder city..., 2004)*. Poprzez partnerstwo publiczno-prywatne promowane są przykładowe projekty ulepszania warstwy dźwiękowej oraz poprzez właściwe planowanie minimalizowany jest hałas i zabezpieczane są najcenniejsze, unikalne krajobrazy dźwiękowe. Obszarami szczególnego zainteresowania są doliny rzeczne, skwery, parki, otwarte przestrzenie jako ostoje spokoju i równowagi (tranquillity). Planowanie przestrzenne ma promować strefy ciszy oraz obszary względnej równowagi i osobliwych krajobrazów dźwiękowych (Areas of relative tranquillity or special soundscape interest). Ponadto dostrzeżona jest potrzeba kształtowania nowej jakości dźwiękowej w obrębie placów i ulic. Istotne jest wzmacnianie pozytywnych dźwięków, zapewnienie wyrazistości dźwięków charakterystycznych (np. dzwonów), kształtowanie różnorodności i odpowiednich sekwencji krajobrazów dźwiękowych doświadczanych podczas spacerów. Ważne jest także wkomponowywanie festiwali muzycznych w przestrzeń miasta. Krajobraz dźwiękowy jest postrzegany jako część kultury miasta. Dodatkowo projektowanie urbanistyczne ma być „świadome dźwiękowo” (uwzględnianie kryteriów akustycznych, m.in. poprzez zachowanie odpowiednich odległości między zabudową, stosowanie odpowiednich materiałów budowlanych). Istotne jest też zapewnienie komfortu akustycznego w środkach komunikacji publicznej.

Współcześnie obserwujemy zainteresowanie ulepszaniem przestrzeni publicznej w polskich miastach. Powstają deptaki z elementami małej architektury w nie wkomponowanymi (fontanny, ławki, drzewa). W konsekwencji poprawia jakość krajobrazu dźwiękowego. Z reprezentacyjnych budynków rozlegają się hejnały (sygnały rozpoznawcze), na placach, deptakach coraz częściej można usłyszeć muzykę.

Przestrzeń publiczna miast zaczyna brzmieć wielogłosowo. Jednak nie wszystko jest harmonijnie wpisane w przestrzeń. Często jest przypadkiem, ubocznym produktem innych działań.

Niezwykle ważną rolę odgrywają wydarzenia wkomponowane w przestrzeń publiczną. Co roku, dnia 15 sierpnia w Lublinie, jest możliwość wysłuchania hejnałów kilkudziesięciu miast w ramach Ogólnopolskiego Przeglądu Hejnałów Miejskich, odbywającego się od 1994 r., w kolejną rocznicę nadania miastu Lublin przez Władysława Łokietka przywileju lokacyjnego na prawie magdeburskim. Pośród prezentowanych sygnałów dominuje hejnał miasta Lublina, grany od 1686 r. (z przerwami w latach 1939-1994) codziennie w południe, początkowo z Bramy Krakowskiej, zaś obecnie z balkonu ratusza. W I Przeglądzie uczestniczyły delegacje z Kalisza, Kępna, Krakowa, Lubartowa, Olsztyna, Ostrołęki, Płocka, Poznania, Skierniewic, Stargardu Gdańskiego i Zamościa. Przyjechały by przybliżyć tradycję i melodie wygrywane z wież polskich miast, dać możliwość porównania tych melodii oraz promować własne miasta. W ostatnim XIV Przeglądzie odbywającym się w 690 rocznicę nadania praw miejskich uczestniczyło już 22 miast, zarówno małych, jak i dużych. Po raz pierwszy gościł na nim Toruń i Zbąszyń. Odegrany został także najbardziej znany hejnał mariacki z Krakowa oraz hejnał sąsiadującej z Lublinem małej gminy Mełgiew. Oprócz indywidualnych występów na balkonie Trybunału Koronnego na staromiejskim rynku, hejnałiści udali się także do Krasnegostawu, by i tutaj zaprezentować swoje miasta. Wspomnieć jeszcze należy, że ostatni Ogólnopolski Przegląd Hejnałów Miejskich stworzył Jarmark Jagielloński – imprezę mającą na celu nawiązanie do tradycji wielokulturowych targów związanych z położeniem miasta na ważnym szlaku handlowym Kraków-Lublin-Wilno. Podczas jarmarku przestrzeń Starego Miasta w Lublinie wypełniały różnorodne dźwięki, związane m.in. z pokazami dawnych rzemiosł, prezentacjami muzycznymi i teatralnymi.

Od 2001 r., w dniu 29 września dedykowanym św. Michałowi Archaniołowi, historycznemu patronowi miasta Lublina, a także dawnego kościoła farnego organizowane jest corocznie przez Ośrodek „Brama Grodzka-TNN” wydarzenie zwane „Misterium Dzwonu”. Mieszkańcy Lublina skupiają się wówczas wokół dzwonu św. Michała – jednej z nielicznych rozproszonych „pamiętek” po farze, górującej nad miastem do połowy XIX stulecia. Dzwon Michał ufundowany został w 1735 r., zaś zdjęty z wieży kościoła farnego około 1810 r. Wysoka dzwonnica widoczna była w promieniu ok. 30 km od miasta. Po farze pozostał pusty plac „Plac po Farze” w obrębie Starego Miasta. Młode serce dzwonu spoczęło w lubelskich podziemiach. W dniu św. Michała serce łączy się z dzwonem w Wieży Trynitarzkiej, przez co wypełnia pustkę po nieistniejącej świątyni. Każdy uczestnik wydarzenia może sam wywołać dźwięk przeszłości uderzając sercem w kielich dzwonu umieszczony w Wieży Trynitarzkiej. Brzmienie dzwonu rozlegające się tego dnia przywołuje pamięć, pozwala utożsamić się z miejscem i uczestniczyć w kształtowaniu krajobrazu dźwiękowego Lublina.

Zaznaczyć należy, że przedstawione przykłady nie są jednymi w których warstwa dźwiękowa odgrywa istotną rolę. Przywołać jeszcze należy Festiwal Trzech Kultur w przygranicznej Włodawie, przypominający o wielokulturowości miasta. W ostatniej edycji festiwalu odbywającego się od 14 do 16 września 2007 r. ciekawostką była próba odtworzenia atmosfery przedwojennej Włodawy z głosami przekupiek, mieszającymi się z muzyką klezmerską i podwórkową oraz melodiami wygrywanymi na katarynce.

OGRODY SENSORYCZNE

W 1924 r. powstał pomysł prezentacji instalacji edukacyjnych oddziałujących wielozmysłowo, wkomponowanych w parkową przestrzeń miasta Norymberga. Twórcą jego był Hugo Kukulhaus, pasjonat i konstruktor wielu zabawek edukacyjnych. Pomysł ten zrealizowano dopiero w kilka lat po śmierci jego autora (1984 r.). Początkowo funkcjonowała przenośna instalacja, zaś w 1996 r. założono stałą ekspozycję plenerową nazwaną „Polem Doświadczeń Zmysłowych” (Gołąb, 2007). Przedsięwzięcie to było przykładem dla realizatorów projektu „Nowa Huta – Nowa Szansa” (Ośrodek Kultury im. C.K. Norwida). W Krakowie w Parku Lotników Polskich na Czyżynach w 2007 r. powstał pierwszy w Polsce park edukacyjny – Ogród Doświadczeń im. Stanisława Lema. Celem krakowskiego parku edukacyjnego jest zachęcenie zarówno młodszych, jak i starszych osób do kontaktu z przyrodą i bliższego poznania zachodzących w niej praw. Każdy z odwiedzających staje się badaczem – uczestnikiem doświadczeń naukowych w formie zabawy. Specyfiką ogrodu jest oddziaływanie na wszystkie zmysły. Zabawy z dźwiękiem ukierunkowane są głównie na różne sposoby wytwarzania dźwięków, ale zwracają również uwagę na oddziaływanie dźwięków na człowieka. Ekspozycja Ogródu Doświadczeń będzie polegać ciąglemu rozwojowi, stale poszerzając swoją ofertę nauki przez zabawę.

Wspomnieć jeszcze należy o ogrodzie sensorycznym, który powstał na terenie Domu Pomocy Społecznej na Bałutach w Łodzi. Stworzono go dzięki zaangażowaniu wolontariuszy – pracowników ING Banku Śląskiego w Łodzi w ramach programu „Wolontariat Biznesu”. Ogród został podzielony w taki sposób, by stworzyć miejsca do stymulacji wzrokowej, słuchowej, dotykowej, węchowej. Zaletą projektu jest możliwość zrealizowania ciekawych zajęć rewalidacyjno-wychowawczych i terapeutycznych na świeżym powietrzu co spowodować może zmniejszenie u podopiecznych napięć psycho-społeczno-fizycznych, w tym napadów autoagresji i stanów lękowych.

MUZEA INTERAKTYWNE

W ostatnich latach rośnie zapotrzebowanie na kreowanie, ochronę lub przywracanie ważnym miejscom atmosfery historycznej. Świadczy o tym popularność instytucji stwarzających niezwykle przekonującą iluzję wędrówki w czasie poprzez

oddziaływanie na wszystkie zmysły. Przykładem jest m.in. Jorvik Viking Centre w Yorku - muzeum archeologiczne Wikingów z niebywałym realizmem ukazujące obraz życia w Jorvik, z zapachem włącznie (Pawłowska, Swaryczewska, 2002). Przedstawiona ekspozycja była przykładem dla dyrekcji Muzeum Archeologicznego w Gdańsku, gdzie we wnętrzu spichlerza Błękitny Lew powstaje Uliczka Hanzeatycka, rekonstrukcja gdańskiego zaułka handlowego z lat 1320-1450 z otworzonymi pieczołowicie ulotnymi realiami średniowiecznego życia. Szczególną rolę odgrywają tu różnorakie zapachy oraz gwar ówczesnego miasta specjalnie nagrany przez zespół naukowców i rekonstruktorów.

W Łodzi na terenie Centrum Manufaktura otwarte zostało multimedialne muzeum. W sposób interaktywny prezentowane są dzieje fabryki Izraela Poznańskiego. Oprócz eksponatów, które można dotykać, a niektóre nawet wprawiać w ruch w powietrzu unosi się woń smaru a cztery działające krosna hałasują.

W lubelskim Ośrodku „Brama Grodzka-Teatr NN” prezentowana jest ekspozycja „Portret miejsca” ukazująca przedwojenny Lublin, jako miasto wielokulturowe, o wyjątkowej atmosferze. Oprócz zgromadzonych licznych fotografii i specjalnie przygotowanych makiet na uwagę zasługuje prezentacja relacji (historii) mówionych, wzbogaconych o dźwiękową rekonstrukcję ówczesnego krajobrazu z turkotem kół podskakujących na kocich łbach bruków miejskich, gwarem wielu głosów, zawołaniami szmaciarza, szklarza, szelestem mioteł itd. Zebranie i odczytanie wielu pojedynczych wspomnień pozwala naszkicować precyzyjną „mapę” przedwojennych ulic, zawierającą odniesienia do ówczesnego krajobrazu (Kubiszyn, 2003).

WNIOSKI I UWAGI KOŃCOWE

Przedstawione inicjatywy publiczno-prywatne w zakresie kształtowania krajobrazu dźwiękowego w Polsce są wybranymi spośród coraz liczniejszych tego typu przedsięwzięć w Polsce. Niestety rzadkie są działania z zakresu projektowania akustycznego. Dzięki projektowaniu akustycznemu ułatwiona jest rozpoznawalność miejsc, wzmacniana jest ich geograficzna i kulturowa tożsamość, specyfika i niepowtarzalność, krajobraz zyskuje nową jakość. Dźwięki powinny odznaczać się wysoką jakością brzmienia, w stosownym czasie trwania, powinny łączyć się z otoczeniem i być akceptowane przez mieszkańców; konieczne jest uwzględnianie informacyjnej zawartości dźwięku. Uwzględnianie projektowania akustycznego w urbanistyce i planowaniu przestrzennym jest potrzebą współczesnych czasów zdominowanych przez hałas.

Od kilku lat w Polsce realizowane są programy rewitalizacji, prowadzone są kompleksowe działania „ożywiające” zdegradowaną przestrzeń, przyczyniające się do poprawy jakości życia mieszkańców, przywrócenia ładu przestrzennego, ożywienia gospodarczego i odbudowy więzi społecznych. Często w wyniku działań rewitalizacyjnych zwiększa się potencjał turystyczny miast. Obszarami szczególnego

zainteresowania są dzielnice przemysłowe. Z ich zagospodarowaniem wiążą się nowe możliwości promowania miasta (Michałowski, 2003). W takich obszarach rozwijają się nowe formy turystyki. Szczególnie cenione jest nawiązywanie do tradycji i naśladowanie minionych epok poprzez odtworzenie atmosfery historycznej. Zasadne jest prowadzenie rewitalizacji akustycznej, czyli kompleksowych działań odnoszących się do przebudowy przestrzeni, ożywienia społeczno-gospodarczego i kulturowego w zdegradowanych częściach miast, ze szczególnym naciskiem na kształtowanie nowej jakości dźwiękowej krajobrazu, mających na celu służyć poprawie warunków życia ludzi, przywróceniu ładu przestrzennego, ożywieniu gospodarczemu i odbudowie więzi społecznych poprzez. Proces ten może odegrać ważną rolę w uporządkowaniu przestrzeni, przy uwzględnieniu uwarunkowań naturalnych, jak: zróżnicowanie rzeźby, pokrycie terenu, warunki meteorologiczne oraz kontekstu kulturowego właściwego dla miejsca. Pamiętać przy tym należy, że konieczne jest planowe prowadzenie działań, stąd istotne są zapisy o działaniach z zakresu rewitalizacji akustycznej w lokalnych programach rewitalizacji.

Ważną rolę odgrywa także edukacja społeczeństwa i decydentów w zakresie projektowania akustycznego. Świadome kształtowanie krajobrazu (także w warstwie akustycznej) jest sposobem na przeciwstawienie się inwazji wszechobecnego hałasu. Podobnie warto zwrócić uwagę na inne bodźce wpływające na percepcję krajobrazu. Zapachy i dźwięki są bowiem istotnymi czynnikami wpływającymi na zapamiętywanie przestrzeni. W estetycznym oddziaływaniu krajobrazu ważna jest synergia, wszystkie zmysły uzupełniają, kontrapunktują się wzajemnie, składając się na całościowy odbiór krajobrazu (wspólne działanie daje większy efekt). Istotna jest także synestezja, czyli kojarzenie ze sobą wrażeń odbieranych przez różne zmysły, połączenia zmysłowe, gdy pobudzenie jednego z receptorów powoduje pobudzenie równocześnie innego (n.p. „słyszeć” kolory, „smakować” dźwięki). Nie można zatem ograniczać się wyłącznie do odbioru wizualnego. Niezwykle ważną odgrywają przykłady inicjatyw publiczno-prywatnych zachęcające do ulepszania krajobrazu, również w warstwie sensorycznej.

LITERATURA

- Carles J.L., Barrio I.L., de Lucio J.V., 1999: Sound influence on landscape values. *Landscape and Urban Planning* 43., 191-200.
- Gołąb M., 2007: Ogród Doświadczeń im. Stanisława Lema w Krakowie. *Foton* 96, 72-74.
- Kubiszyn M., 2003: Historia (nie)mówiona. Ścieżkami pamięci. *Scriptores. Pamięć-miejsce-obecność* nr 2/2003 (28). Ośrodek „Brama Grodzka-Teatr NN” Lublin: 91-105.
- Landscapes and individual and social well-being. European Landscape Convention Report on Theme of the 2003 Workshop. Council of Europe Strasbourg 2003.*

- Michałowski L., 2003: Turystyka i sposoby promocji miast. *Studia regionalne i lokalne*, 4 (14), 91-111.
- Niewidzialna Mapa Wrocławia. Ośrodek Postaw Twórczych Wrocław 2006.*
- Pawłowska K.(red.), 2001: Architektura krajobrazu a planowanie przestrzenne. Wyd. Politechniki Krakowskiej, Kraków.
- Pawłowska K., Swaryczewska M., 2002: Ochrona dziedzictwa kulturowego. Zarządzanie a partycypacja społeczna. Wyd. UJ Kraków.
- Raimbault M., Dubois D., 2005: Urban soundscapes: experience and knowledge. *Cities* 22, 5, 339-350.
- Schafer R.M., 1976: *The tuning of the world*, Mc Clelland and Stewart Toronto.
- Sounder city: The mayor's ambient noise strategy, London 2004.*
(http://www.london.gov.uk/mayor/strategies/noise/docs/noise_strategy_all.pdf)
- Tuan Yi-Fu, 1987: *Przestrzeń i miejsce*, Bibl. Myśli Współczesnej, PIW Warszawa.
- 100 Finnish Soundscapes Album dźwiękowy Finlandii www.100animaisemaa.fi*

SUMMARY

PUBLIC AND PRIVATE INITIATIVES IN SOUNDSCAPE MANAGEMENT IN POLAND

The aim of the work is to present some examples of enterprises within domain of management of new quality of sound landscape in Poland, on the background of Europe. The author refers to the literature on landscape architecture, landscape ecology and interdisciplinary researches on sound landscape. He also calls attention to interesting activities in recording data on soundscapes. Then, he gave additional examples of introducing sound into public space in cities, sensory gardens and museum exhibitions. At the end, he suggested new directions for further researches. First of all, the need of actions in the domain of acoustic design was emphasized. This field has a great importance because it lets to recognize places, to consolidate their geographical and cultural identity as well as their peculiarity. Finally, landscape gains new quality. Sounds should be of the highest quality, and of appropriate lasting. They ought to fit surroundings and be accepted by inhabitants. It is vital to take account of information function of sound and importance of silence. Sound must be taken into consideration during planning public space in cities. But natural soundscapes has also great significance. In the case of devastated areas, it is advisable to carry out their acoustic revitalization. This process means improvement of life conditions of inhabitants, economic boom, restoring space order and social relations. All these activities are especially needed in the present times which are dominated by great noise.